

РЕЦЕНЗИЯ

от **професор д-р Искра Спасова Белева**, Институт за икономически изследвания при БАН, секция „Макроикономика“, професионално направление 3.8 „Икономика“

РЕЦЕНЗЕНТ в конкурс за заемане на академична длъжност „Доцент“ по ПИ 3.8 Икономика (Политическа икономия - Микроикономика и Пазар на труда) във Факултета по икономически и социални науки към Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, обявен в ДВ бр.57 от 26.06.2020. Съставът на журито по избор е утвърден със заповед на Ректора № Р33-4132 от 25.08.2020 г.

Кандидат: **гл.ас д-р Стефан Атанасов Райчев**

I. Кратки биографични данни за кандидата

Единственият кандидат в конкурса - **гл.ас д-р Стефан Атанасов Райчев** е роден през 1984 година. Висшето си образование (магистър) е завършил през 2009 година в ПУ „Паисий Хилендарски“ специалност „Управление на човешките ресурси“. През 2016 година на Стефан Атанасов Райчев е присъдена образователната и научна степен „доктор“ в ПУ „Паисий Хилендарски“.

От м. октомври 2017 г. година д-р Стефан Атанасов Райчев работи в ПУ „Паисий Хилендарски“ като главен асистент по Политическа икономика - Икономика на публичния сектор. В качеството си на такъв той провежда лекции и упражнения по: Икономика на труда; Икономика на публичния сектор; Икономикс.

II. Обща характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата

1. Общо описание на представените материали (монографии, учебници, статии, доклади, проекти и др.) по изследователски области.

За участието си в конкурса, гл.ас д-р Стефан Атанасов Райчев е представил 18 (осемнадесет) публикации в общ обем от 781 стандартни страници, включващи самостоятелни изследвания и колективни разработки.

Публикациите на гл.ас д-р Стефан Атанасов Райчев се групират, както следва:

1. Хабилитационен труд (равностойна публикация) - две части от ' колективна монография (част втора и част трета), с авторски текст в обем от 216 стандартни страници.
2. Публикувани монографии, които не са представени като основен хабилитационен труд (равностойна публикация) - 1 брой с авторски текст в обем от 214 стандартни страници.
3. Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор" - 1 брой с авторски текст в обем от 143 стандартни страници.
4. Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове - 12 на брой, от които 4 самостоятелни доклади на международни научни конференции с авторски текст в обем, съответно от 5, 6, 8 и 4 стандартни страници и 8 броя колективни публикации (авторски текст една трета от общ обем 105 стандартни страници).
5. Студии, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в

световноизвестни бази данни с научна информация (SCOPUS и Web of Science) - 1 брой в съавторство в обем от 28, стандартни страници, като обемът и научните приноси тримата автори разпределят по равно.

6. Публикувана глава в колективна монография - 1 броя с авторски текст в обем една трета от 39 стандартни страници.
7. Публикувано университетско учебно пособие в колектив (Стоянова, Д., Райчев С., Учебно помагало по Икономика, Университетско издателство „Паисий Хилендарски”, Пловдив, 2018) с авторство в обем от 155 страници (теми 1-10).

От представените за участие в конкурса 18 публикации на гл.ас д-р Стефан Атанасов Райчев шест са на английски език (студия в съавторство, доклади на международни конференции и он-лайн списания).

Представените публикации на гл.ас д-р Стефан Атанасов Райчев за участие в конкурса не са използвани за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

- *Обща характеристика на научната, научно-приложната и преподавателска дейност на кандидата.*

Научната дейност на кандидата - гл.ас д-р Стефан Атанасов Райчев е задоволителна, представена от индивидуални и колективни публикации като монография, глави от колективни монографии, студия, доклади, учебно пособие.

Като съдържание представените публикации отразяват последователната научна насоченост на автора към количествени измервания и анализи на параметри, връзки и взаимодействия на пазара на труда, в сферата на образованието и на жизненото равнище. Тази е и основната област, в която се реализира научната дейност на кандидата с основен акцент - прилагане на разнообразни методи и инструменти за оценка на динамика и взаимодействия между основни параметри в сферата на труда, образованието и жизненото равнище и тяхното сравняване в национален и регионален мащаб.

Научно-приложната дейност на гл.ас д-р Стефан Атанасов Райчев е активна и е представена от участия в десет научни проекти, реализирани в рамките на фонд "Научни изследвания" на ПУ и проекти, финансирани от ОПРЧР, програми за трансгранично сътрудничество ИНТИРРЕГ, национална програма "Млади учени и постдокторанти 2019 г., Фонд "Научни изследвания" към МОН и др. В част от тези проекти той е експерт от изследователския екип, в други е академичен наставник, бил е и ръководител по схема "Квалификационни услуги и обучение на заети лица" по ОПРЧР.

Преподавателската дейност на гл.ас д-р Стефан Атанасов Райчев е свързана с обучение на студенти в ПУ като асистент по Икономика (Икономика на труда, Управление на човешките ресурси, Политики на пазара на труда, Икономика, Глобализация и социални политики) и като главен асистент по дисциплините Икономика на труда, Икономика на публичния сектор и Икономика.

III. Количествена характеристика на научната продукция на кандидата

Количествените характеристики на научната продукция на кандидата - гл.ас д-р Стефан Атанасов Райчев отговарят на минималните наукометрични изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“, съгласно разпоредбите на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и Правилника на ПУ.

IV. Оценка на резултатите и научния принос на кандидата

1. Научни постижения на кандидата

Научните приноси на кандидата - гл.ас д-р Стефан Атанасов Райчев могат да бъдат характеризирани като обогатяване на съществуващи знания чрез разнообразяване на инструментариума за изследване на основни параметри от икономическата и социална сфера, търсене на количествени изменения и измерване на взаимодействия и зависимости между характерни индикатори от пазара на труда, образованието и жизненото равнище; анализиране на оценените взаимодействия в сравнителен план и формулиране на изводи относно процесите на конвергенция в Европейския съюз и на национално и регионално ниво. Изводите от направените оценки на тенденции, взаимодействия и зависимости авторът използва за да направи оценки на провеждани политики и да обоснове препоръки за подобряване на политиките в областта на пазара на труда, образованието и намаляването на бедността в страната.

Оценявам най-съществените научни приноси на гл.ас д-р Стефан Атанасов Райчев, които се съдържат в представените в конкурса научни публикации, в няколко направления:

- Измерване на динамиката, промените в структурите и взаимовръзки на основни параметри в пазара на труда, в образователната сфера и на жизненото равнище с цел сравнителни оценки за степен на приобщаване между България и ЕС, между регионите в България, в региона на Западните Балкани. (2019, Социална кохезия....., 2020, Влияние на глобализацията върху; 2019, Европейската интеграция днес - някои проблеми и възможности...; 2020, Ефекти на публичните политики на пазара на труда за стимулиране на икон. растеж; 2015, Тенденции при диспропорциите между производителността на труда и работната заплата; 2015, Изследване на неактивното население в България в младежка
- възраст и ролята на публичните политики на пазара на труда;)
- Конструирани са модели за комплексна оценка, включващи различни видове техники (анализи - графичен, дескриптивен, корелационен, рангов; корелационни матрици и регресии), с които се изследват динамики и структурни промени в основни показатели: в пазара на труда (заетостта, равнището на безработица, дългосрочната безработица, икономическата активност; неактивно население в младежка възраст); в образователната сфера - коефициент на ранно напусналите образователната система, и на лицата извън сферата на образование и извън пазара на труда (т.н. NEETS); в сферата на жизненото равнище - рискът от бедност, на лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, на дялът на населението, живеещо в материални лишения.
- Направени са оценки на взаимодействията между общата и дълготрайната безработица, заетостта и икономическата активност в периода 2008-2016 г. чрез използване на корелационно-регресионни матрици (2019, Социална кохезия, раздел 2; 2020, Европейската интеграция днес - някои проблеми и възможности); между динамиката на производителността на труда и работната заплата (2015, Тенденции при диспропорциите между производителността на труда и работната заплата);
- На основата на обобщаващ рангов анализ са формулирани изводи за нарастване на отдалечеността между България и ЕС, като основни фактори са идентифицирани равнището на икономическа активност, рано напусналите образователната система, както и параметрите на живеещите в риск от бедност и в домакинства с нисък интензитет на икономическа

- активност (2019, Социална кохезия.....- стр.159). Тези изводи насочват вниманието към публичните политики и техният принос за сближаване на България с ЕС (пак там, стр. 163).
- Направени са изследвания на промените в изследваните показатели и по други профили (пол, възраст, образование), които се анализират през призмата на настъпилите структурни изменения в икономиката. Обобщеният рангов анализ на структурно равнище откроява забавени темпове на сближаване за повечето от изследваните профили. (2019, Социална кохезия...стр. 255-261)
 - За оценка на влиянието на глобализацията върху характера на работните места и секторните промени в икономиката в национален план са изследвани промените в режимите на работа (пълно и непълно работно време) и влиянието на независими променливи като разходи за НИРД, учене през целия живот, държавен баланс и експорт (2020, Влияние на глобализацията върху характера на работните места и заетостта, раздел втори и трети);
 - Описаните промени в динамиката и структурата на заетостта в сравнителен план показват наличие на статистически значими корелационни връзки между изследваните макроикономически параметри и заетостта, въз основа на които са направени изводи за намаляване на прякото участие на държавата в новите глобални промени на секторно ниво и за нейното фокусиране към регулации и политики за балансирано развитие на заетостта и жизненото равнище в тези условия. (2020, Влияние на глобализацията върху стр. 265);
 - Оценена е икономическата ефективност на публичните инвестиции в сравнителен план; на сходствата и различията между страните от гл.т. на инвестициите в публични политики на пазара на труда и оценките на ефектите на публичните политики на пазара на труда върху растежа и неравенството в страните членки на ЕС (2019, Ефекти на публичните политики на пазара на труда за стимулиране на икономическия растеж и намаляване на неравенството").
 - Задълбоченият анализ на същността и еволюцията на научното мислене за ролята на свободния пазар и на държавната намеса, за възможностите чрез публични политики на пазара на труда да се въздейства за ускоряване на икономическия растеж и за намаляване на доходното неравенство обогатяват наличното знание за възможностите чрез балансирана държавна намеса в пазара на труда с публични политики за заетост да се стимулира растежа и да се съдейства за намаляване на доходното неравенство (пак там).
 - Направен е критичен преглед на различни модели за оценки на публичните политики в сферата на пазара на труда (2015, Инструменти за оценка на ефективността на публичния сектор, сборник с доклади, ПУ) с изводи за възможности да се повиши ефективността на последните при прилагането на подходящия инструментариум за оценка.
 - Оценено е влиянието на технологичния прогрес и инвестиционната активност върху пазара на труда в периода 2009-2018 г. в България и в ЕС. Проследяването на връзката на структурните промени в заетостта по сектори и разходите за НИРД открояват изводите, че извършващите се динамични технологични промени и структурни продуктови преустройства ускоряват закриването на традиционни работни места, стимулират откриването на нови такива с други изисквания към компетенциите и професионалните умения на заетите. (2020, Въздействието на иновациите и технологичния прогрес, сп. Статистика, споделено съавторство.)
 - Изследването на социалното предприемачество като част от интеграционните

процеси, на ученето през целия живот като основен лост за поддържане на качеството на работната сила в условията на динамични технологични промени разширяват сферата на авторските изследвания в търсене на рационални предложения за балансирано и стабилно социално развитие (доклади на международна конференция, 2020, Economic and social integration, ПУ, в съавторство).

2. Отражение на научните публикации на кандидата в нашата и чуждестранна литература

Научните публикации на гл.ас д-р Стефан Атанасов Райчев са отразени в националната и международна литература чрез шест цитирания, като две от тях са в реферирани и индексирани бази данни, а четири - в нереферирани списания с научно рецензиране.

3. Значимост на приносите за науката и практиката

Приносите, съдържащи се в трудовете на гл.ас д-р Стефан Атанасов Райчев, имат своята значимост в научно отношение главно чрез развитието и прилагането на богат инструментариум за измерване и съпоставяне на трендове и структурни промени в индикатори от основни социално-икономически сфери (пазар на труда, образование и жизнено равнище). В практически план приносните моменти са оценките и преоценките на действащи политики в посочените три сфери.

V. Оценка на оригиналността на представените трудове и на достоверността на представените научни данни

Научните трудове, представени от гл.ас д-р Стефан Атанасов Райчев за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“, по моя оценка са негови лични разработки и не съдържат плагиатство.

VI. Критични бележки и препоръки

Критичните ми а бележки към представените трудове от гл.ас д-р Стефан Атанасов Райчев имат характер на препоръки от съдържателен и формален характер.

Препоръките от съдържателен характер са насочени към задълбочаване на аналитичната част на получените резултати и разкриване на онези специфични взаимодействия и фактори, които обуславят количествените промени в изследваните показатели, както и специфичните променливи, формиращи регионалните и националните особености на социално икономическото развитие.

Формалните пожелания са насочени към повече прецизност при подготовката и представянето на документите за конкурса по отношение на авторското участие в колективните трудове, подредбата на публикациите, представянето на цитиранията и т.н.

Бих препоръчала на автора да запази своята активност за участия в научни форуми, но също така да се фокусира към самостоятелни научни публикации в научни списания у нас и в чужбина.

Познавам кандидата в конкурса за академичната длъжност „доцент“ от неговите научни трудове и преди всичко като член на научното жури за присъждане на образователна и научна степен „доктор“. Запозната съм с неговата дисертация, както и с неговото научно развитие от 2016 г. насам и мога да изразя своето задоволство от неговата активна преподавателска и научна дейност.

VII. Заключение

Постигнатите научни резултати и научните приноси, съдържащи се в представените трудове, тяхната оригиналност и достоверността на предоставените научни данни, ми дават основание за категорична **положителна** оценка за това, че гл.ас д-р Стефан Атанасов Райчев напълно **отговаря на изискванията** за заемане на академичната длъжност „доцент“, регламентирани в нормативната уредба и Правилника на ПУ „Паисий Хилендарски”,

Дата: 25 октомври 2020 г.

Рецензент:

(Проф. д-р Искра Белева)